

Available at: \www/ URL: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm.

6. Пердебаева, Р. Перспективы развития женского предпринимательства в стране [Электронный ресурс] / Р. Пердебаева, Д. Акынбекова. — Режим доступа: \www/ URL: <http://www.group-global.org/publication/view/329>.
7. Baharul Islam, K. M. Rural Entrepreneurship for Women: A Case for Wealth Creation by Africa's Rural Poor amidst Global Financial and Economic Crises [Text] / K. M. Baharul Islam // African Economic Conference, Addis Ababa, 11–13 Nov 2009.
8. Ситуационный анализ: Возможности и барьеры для развития женского предпринимательства на селе [Текст]. — Бишкек, 2010. — 113 с.
9. Ткачук, В. І. Диверсифікація аграрного підприємництва [Текст]: монографія / В. І. Ткачук. — Житомир, ЖНАЕУ. — 2011. — 268 с.
10. Скиба, Т. В. Розвиток жіночих підприємницьких ініціатив на сільських територіях [Текст] / Т. В. Скиба; за ред. М. Ф. Кропивка // Зб. наук. пр. Таврійського держ. Агротехнічного університету (економічні науки). — 2012. — № 2(18), т. 2. — С. 413–419.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ГЕНДЕРНАЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ

Исследованы перспективы развития предпринимательской деятельности в условиях сельского экономического пространства. Выявлены основные различия в видении направлений развития предпринимательской деятельности. Определена приоритетность выбора мер содействия развитию предпринимательской деятельности сельскими мужчинами и женщинами-предпринимателями. Обоснована необходимость создания благоприятных условий для развития предпринимательства и повышения роли женщин в экономических процессах.

Ключевые слова: сельская экономика, сельское предпринимательство, отношения, гендерный анализ, гендерное отличие.

Скиба Тетяна Володимирівна, аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет, Україна, e-mail: tanja-skiba@yandex.ru.

Скиба Татьяна Владимировна, аспирант, Житомирский национальный агроэкологический университет, Украина.

Skiba Tatiana, Zhytomyr National Agroecological University, Ukraine, e-mail: tanja-skiba@yandex.ru

УДК 339.658

Головко-Марченко І. С.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Автором було проаналізовано теоретичні надбання щодо розуміння сутності конкурентоспроможності підприємства, високий рівень якої дозволяє сформуванню конкурентну економіку регіону та країни в цілому. Аналіз теоретичних визначень «конкурентоспроможності підприємства» дозволив виділити декілька підходів до її розуміння. Вказане дослідження дозволило автору визначитися із власним баченням даної економічної категорії.

Ключові слова: конкуренція, конкурентна економіка, конкурентоспроможність, конкурентоспроможність підприємства.

1. Вступ

З розвитком конкуренції у всіх галузях життєдіяльності людини зростає інтерес до питань управління конкурентоспроможністю підприємства. Теоретичні проблеми визначення конкурентоспроможності завжди посідали чільне місце у системі наукових досліджень. Обґрунтування даної категорії забезпечить їх практичне коректне використання і застосування, що вплине на розвиток конкурентоспроможності підприємств. Велика кількість досліджень у цій сфері, що викликає необхідність їх систематизації, свідчить про актуальність дослідження даної проблематики.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Питання вивчення проблем конкуренції, конкурентоспроможності та конкурентоспроможності підприємства знайшли відображення в наукових працях російських та вітчизняних вчених [1–6] та інших.

Метою дослідження є групування теоретичних поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності «конкурентоспроможності підприємства» як економічної категорії.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні основні задачі: проаналізувати підходи, що склалися в економічній думці до розуміння «конкурентоспроможності підприємства», провести їх групування та визначитися з власним баченням даної економічної категорії.

3. Результати досліджень

Підприємство є головною ланкою ринкової економіки, тому високий рівень конкурентоспроможності підприємства дозволяє сформуванню конкурентну економіку регіону, галузі та країни в цілому.

В сучасній науковій літературі існує безліч визначень поняття конкурентоспроможності підприємства, які різняться рівнем деталізації та конкретизації поняття, метою та завданням, які ставить перед собою дослідник [1, 3, 4, 6–22].

Проведення порівняльного аналізу теоретичних визначень та виявлення глибини розкриття поняття «конкурентоспроможність підприємства» показав, що його можна розділити за такими напрямками:

1) здатність підприємства: успішно розвиватися в умовах конкурентної боротьби [12, 16, 17]; адаптуватися до змін зовнішнього середовища [9]; забезпечувати певний рівень конкурентних переваг [9, 10, 16]; протистояти конкурентам [8] (за ступенем задоволення суспільної потреби та ефективністю виробничої діяльності [13]; для досягнення власних цілей [15]); проектувати, виготовляти, збувати привабливіші для споживача товари (продукцію) чи послуги в конкурентних умовах [14, 18, 19];

2) можливість (спроможність) підприємства: виробляти та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію [1, 6]; ефективної господарської діяльності та її практичної реалізації в умовах конкурентного ринку [3]; ефективно розпоряджатися власними і позиковими ресурсами в умовах ринку [4];

3) характеристика ефективності роботи підприємства: відображає рівень ефективності використання ресурсів порівняно з конкурентами [7, 20, 21, 23]; ефективність задоволення потреб клієнтів в порівнянні з конкурентами [11, 23];

4) перевага над конкурентами — відносно інших підприємств даної галузі в країні і за її межами [22].

В сучасній українській економічній літературі зустрічається як термін «конкурентоспроможність», так і «конкурентоздатність», які або ототожують, або використовують як різні поняття. Для запобігання плутанини проведемо їх детальний аналіз з погляду словотворення. У великому тлумачному словнику сучасної української мови приведено визначення спроможності та здатності. З цих визначень стає зрозуміло, що здатність — більше внутрішній стан (може, уміє, має здібності), а спроможність — поєднання внутрішнього та зовнішнього (має можливість). Тобто «спроможний», має здатність та, відповідно, здібності, тому, з погляду автора, коректніше використовувати поняття «конкурентоспроможність підприємства», аніж «конкурентоздатність».

Очевидно, що більшість авторів приходять до думки, що конкурентоспроможність — це спроможність, здатність, можливість. Тому автор підтримує представників даного підходу і в наступних дослідженнях під конкурентоспроможністю підприємства буде розуміти саме спроможність підприємства, так як воно надає характеристику зовнішній складовій поняття, що допомагає більш точно зрозуміти зміни на ринку і адаптуватися до них.

4. Висновки

Виділено чотири підходи до розуміння сутності поняття конкурентоспроможність підприємства. Уточнено різницю між здатністю та спроможністю, що дозволило сформулювати власне бачення на конкурентоспроможність підприємства — це реальна та потенційна спроможність підприємства вести активну конкурентну боротьбу, протистояти впливу факторів зовнішнього середовища, виготовляти та збувати конкурентоспроможні товари та/або послуги, здійснюючи ефективну діяльність в умовах ринкових відносин.

Література

1. Балабанова, Л. В. Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга [Текст] : монография

/ Л. В. Балабанова, А. В. Кривенко. — Донецк: ДонГУЭТ, 2004. — 141 с.

2. Піддубний, І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навчальний посібник / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна; за ред. проф. І. О. Піддубного. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. — 264 с.
3. Завьялов, П. С. Маркетинг в схемах, рисунках, таблицях [Текст] / П. С. Завьялов. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 496 с.
4. Азоев, Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы [Текст] / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. — М.: ОАО «Новості», 2000. — 255 с.
5. Фатхутдинов, Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент [Текст] / Р. А. Фатхутдинов. — М.: Изд-во «Маркетинг», 2002. — 892 с.
6. Юданов, А. Ю. Конкуренция: теория и практика [Текст] : учеб. пос. / А. Ю. Юданов. — 3-е изд. — М.: Гном — Пресс, 2000. — 325 с.
7. Маренич, А. Управление конкурентоспособностью предприятия [Текст] / А. Маренич, И. Астахова // Бизнес-Информ. — 1996. — № 5. — С. 23–27.
8. Душко, А. П. Обеспечение конкурентоспособности ремонтно-строительных предприятий в условиях жилищно-коммунальной реформы [Текст] : дис. канд. экон. наук / А. П. Душко. — СПб., 1998. — 221 с.
9. Шинкаренко, В. Г. Управление конкурентоспособностью предприятия [Текст] : монография / В. Г. Шинкаренко, А. С. Бондаренко. — Харьков: Изд-во ХНАДУ, 2003. — 186 с.
10. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства [Текст] : монография / за заг. ред. проф. Ю. Б. Іванова, проф. О. М. Тищенко. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. — 384 с.
11. Стивенсон, В. Дж. Управление производством [Текст] : пер. с англ. / В. Дж. Стивенсон. — Москва: ООО «Лаборатория базовых знаний», ЗАО «Бином», 1998. — 928 с.
12. Люкшинов, А. Н. Стратегический менеджмент [Текст] : учеб. пос. для вузов / А. Н. Люкшинов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 375 с.
13. Рыночная экономика [Текст] : словарь / под общ. ред. Г. Я. Кипермана. — М.: Республика, 2003. — 455 с.
14. Миронов, М. Г. Ваша конкурентоспособность [Текст] / М. Г. Миронов. — М.: Альфа-пресс, 2004. — 160 с.
15. Шкардун, В. Д. Интегральная оценка конкурентоспособности предприятия [Текст] / В. Д. Шкардун // Маркетинг. — 2005. — № 1(80). — С. 38.
16. Маракулин, М. В. Управление компромиссами как фактор конкурентоспособности компании [Текст] / М. В. Маракулин // Менеджмент в России и за рубежом. — 2003. — № 4. — С. 25–31.
17. Голубков, Е. П. Маркетинг [Текст] : словарь-справочник / Е. П. Голубков. — М.: Дело, 2000. — 440 с.
18. Рубин, Ю. В. Конкуренция: реалии и перспективы [Текст] / Ю. В. Рубин, В. В. Шустов. — М.: Знание, 1990. — 64 с.
19. Фасхiev, X. A. Анализ методов оценки качества и конкурентоспособности грузовых автомобилей [Текст] / X. A. Фасхiev // Методы менеджмента качества. — 2001. — № 3. — С. 24–29.
20. Воронов, Д. С. Оценка, анализ и выявление путей повышения конкурентоспособности предприятий [Текст] : дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Д. С. Воронов. — Екатеринбург, 2002. — 145 с.
21. Скударь, Г. М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения [Текст] / Г. М. Скударь. — К.: Наук. думка, 1999. — 496 с.
22. Экономическая стратегия фирмы [Текст] : учеб. пос. / под ред. проф. А. П. Градова. — 2-е изд. — СПб.: Специальная литература, 1999. — 589 с.
23. Ермолов, М. О. Чем отличается конкурентоспособность фирмы от конкурентоспособности товара. Как продать товар на вашем рынке [Текст] / М. О. Ермолов. — М.: Мысль, 1990. — 364 с.

СУЩОСТЬ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТІ ПРІДПРИЯТТЯ

Автором були проаналізовані теоретичні підходи учених до розуміння сутності конкурентоспособності підприємства, високий рівень якої дозволяє сформувати конкурентну економіку регіону і країни в цілому. Аналіз теоретичних визначень «конкурентоспособності підприємства» дозволив виділити підходи до її розуміння. Зазначене дослідження дозволило автору визначитися з власним розумінням даної економічної категорії.

Ключові слова: конкуренція, конкурентна економіка, конкурентоспособність, конкурентоспособність підприємства.

Головко-Марченко Інна Сергіївна, асистент кафедри економіки, Харківський національний університет будівництва та архітектури, Україна, e-mail: inna_3101@mail.ru.

Головко-Марченко Інна Сергіївна, асистент кафедри економіки, Харківський національний університет будівництва та архітектури, Україна.

Golovko-Marchenko Inna, Kharkiv National University of Construction and Architecture, Ukraine, e-mail: inna_3101@mail.ru

УДК 330.313:504.064.4:658.567.3

Барун М. В.

МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРОЄКТІВ З ВИКОРИСТАННЯ ВТОРИННИХ РЕСУРСІВ

Розглядається процедура економіко-екологічної оцінки впровадження проєктів з використання вторинних ресурсів на підприємстві з точки зору системного підходу, в залежності від внутрішніх та зовнішніх факторів середовища функціонування, та спрямованості на екологізацію виробничої діяльності. Визначено вплив та ефекти при економіко-екологічній оцінці з врахуванням синергетичного підходу, який дає можливість переоцінити характер економіко-екологічних відносин.

Ключові слова: економіко-екологічна оцінка, вторинні ресурси, ефект.

1. Вступ

Екологізація виробництва та впровадження ресурсозберігаючого типу розвитку національної економіки на сьогодні є одним з пріоритетних завдань, що підтверджується Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про енергозбереження» та іншими державними стандартами та програмами [1–3], а також має відповідне відображення в «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [4].

2. Аналіз літературних джерел та постановка проблеми

Методологічні й теоретико-методичні основи формування комплексних економічних механізмів управління екологічно збалансованим розвитком, екологізацією виробництва і споживання досить детально досліджені у працях О. Ф. Балацького, С. Н. Бобильова, Б. В. Буркинського, Л. Г. Мельника, Н. В. Пахомової, І. М. Сотник, Л. Хенса, Є. В. Хлобистова та інших авторів.

Метою статті є аналіз інструментарію економіко-екологічних оцінок проєктів з використання вторинних ресурсів та визначення різновидів ефектів від впровадження такого типу проєктів на виробництві.

3. Основна частина

Перспективи економічного зростання, в контексті сталого розвитку, пов'язують з вирішенням глобальних проблем збереження ресурсів для майбутніх поколінь. Для розкриття сутності та особливостей оцінювання потенціалу використання природних ресурсів необхідно

розглянути методологію та інструментарій економіко-екологічної оцінки.

Сутність економіко-екологічної оцінки полягає в тому, що за допомогою певних показників, які поділяються на витратні та результативні, з максимальною точністю відобразити ступінь виконання функцій конкретним природним ресурсом. А оскільки функції, які виконують природні ресурси, мають фізичний, економічний, екологічний та соціальний характер, то економіко-екологічні оцінки мають враховувати кількісні та якісні зміни природного ресурсу враховуючи всі фактори впливу на них. Тому, виходячи з вищезазначеного, під об'єктом економіко-екологічної оцінки слід розуміти різні види наслідків, які фактично впливають, чи можуть потенційно впливати на фізичні, економічні, екологічні та соціальні процеси та явища.

Так, в роботі [5] Л. Г. Мельник під економіко-екологічними показниками розуміє економічні показники, що характеризують різні сторони використання природних благ та підрозділяє їх за функціональним призначенням на дві групи, а саме: економіко-екологічні оцінки — це види економічних показників, що характеризують зміну параметрів господарської діяльності економічних суб'єктів (витрати, доходи чи їх зміни), у відповідь на процеси використання природних благ і/чи впливу на компоненти середовища; економіко-екологічні ставки — це питомі економічні показники (тарифи, частки, процентні нормативи, ін.), що враховують дію, або вплив екологічних факторів та забезпечують реалізацію економічних інструментів (систем цін і платежів, умов одержання прибутку, ін.).

В залежності від задач змінюється точність оцінок. Наприклад, вона може коливатися від орієнтовних розрахунків (застосування спрощених коефіцієнтів) до